

PE DRUMURILE APOSTOLATULUI: PĂRINTELE FLOREA MUREȘANU ȘI MARTIRAJUL ÎN ÎNCHISORILE COMUNISTE

VASILE ROJNEAC

Abstract: On the ways of the apostolate: Father Florea Mureșanu and martyrdom in communist prisons.

We dedicate the present study to the memory of a worthy servant of the Romanian Orthodox Church, by profession priest and dean of Cluj, Father Florea Mureșanu. We highlight aspects related to the mission he carried out within the Romanian Orthodox Church, respectively in the Diocese of Vad, Feleac and Cluj, his relations with the church and political authorities, as well as the dramatic death by which he ended his life.

Keywords: *Florea Mureșanu, priest, dean, the Church of Hill (Cluj), mission, security, detention.*

După preluarea totală a puterii de stat de către partidul comunist în decembrie 1947, Biserica Ortodoxă Română, ca instituție divino-umană și majoritară în spațiul românesc, se reîntoarcea practic în primele veacuri creștine de persecuție. Sub masca „legalismului democrat”, regimul comunist ateu instaurat în România, pe atunci Republica Populară Română¹, intenționa subordonarea Bisericii, „cerându-i loialitate și sprijin pentru politica sa, în schimbul unei autonomii limitate”². Pentru că vocația Bisericii este

¹ La data de 30 decembrie 1947, Regele Mihai I (cel care a condus România în perioada 20 iulie 1927-8 iunie 1930 și 6 septembrie 1940-30 decembrie 1947) abdică și este silit să părăsească țara. În aceste împrejurări, Adunarea Deputaților adoptă *Legea nr. 363*, prin care România este proclamată Republică Populară Română, cf. CONSTANTIN C. GIURESCU (coord.), *Istoria României în date*, București, Editura Enciclopedică Română, 1971, p. 396.

² GRIGORIE BENEĂ (COORD.), ANDREEA ÎNEOAN, EMANUIL ÎNEOAN, ANDREEA OPRÎȘ, ADRIAN NICOLAE PETCU, DORIN SAS, DRAGOȘ URSU, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, studii introductive

aceea de a fi mărturisitoare a lui Hristos, regimul comunist ateu a întâmpinat mari dificultăți în expansiunea sa pe tărâm spiritual.

Astfel, Biserica Ortodoxă, prin mesajul său evanghelic, care intra în conflict direct cu ateismul promovat de autorități, cât și prin poziția sa privilegiată în societate, a devenit un obiectiv major al poliției politice.

Personalități marcante din istoriografia română, oameni politici, scriitori, medici, profesori, avocați, ziariști și numeroși clerici (ierarhi, preoți, diaconi și monahi) etc., au trecut prin anchetele și prin chinurile neimaginabile din fioroasele închisori și lagăre comuniste³, fiind condamnați la ani grei de închisoare și degradare civică, din motive politice sau religioase, suspectați a fi „legionari” și considerați „dușmani ai poporului”⁴.

Țin să amintesc, în acest context, că principalele instrumente prin care regimul comunist ateu și-a exercitat controlul și presiunea asupra Bisericii au fost *Departamentul Cultelor* și *Securitatea*, cea de a doua instituție fiind „«brațul» înarmat al regimului ce lupta pentru eliminarea oricăror forme de rezistență față de instaurarea comunismului”, după modelul sovietic⁵.

Se dorea, cu orice preț, reducerea influenței Bisericii în societate. În acest sens, Securitatea, prin tot aparatul administrativ, a procedat la supravegherea permanentă a Bisericii, începând cu membrii Sfântului Sinod și încheind cu preoții și călugării. În afară de ierarhi, în aceeași perioadă decisivă „au fost arestați aproximativ 1413 preoți ortodocși și profesori de teologie, dintre care 126 au murit în diferite închisori ale țării sau au fost împușcați, iar 12 au fost declarați dispăruți, fără să fie socotiți diaconii sau studenții teologi”⁶. Cu siguranță că, numărul victimelor este mult mai mare. În lumina noilor cercetări, s-a stabilit, la nivel național, că numărul clericilor care au suferit detenție politică, sub toate formele, este de aproximativ 2000⁷.

de Grigorie Benea, Andreea Ineoan și Dragoș Ursu, Cluj-Napoca, Editura Renașterea/Memorialul Gherla, 2017, pp. 17-18.

³ Date însemnate despre închisorile Aiud, Gherla, Sighet, Brașov, Suceava, Pitești, Târgu Ocna, Jilava, Văcărești, Râmnicu Sărat, Rahova, Malmaison, Uranus, Periprava, Canalul Dunăre-Marea Neagră, cu cele 11 lagăre de muncă forțată și regimul lor opresiv, găsim în documentata lucrare: *Martiri ai temnițelor românești*, ediție îngrijită de Matei Marin, București, Editura Bonifaciu, 2008, pp. 25-211.

⁴ ADRIAN NICOLAE PETCU, „Securitatea și Cultele în 1949”, în vol. *Partidul, Securitatea și Cultele (1945-1989)*, coord. Adrian Nicolae Petcu, București, Editura Nemira & Co, 2005, p. 130.

⁵ GRIGORIE BENEA (COORD.), *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele...*, p. 19.

⁶ ALEXANDRU MORARU, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000. Biserică. Națiune. Cultură*, vol. III, tom. I, volum tipărit cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006, p. 661.

⁷ GRIGORIE BENEA (COORD.), *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele...*, p. 25.

Referindu-ne strict la Protopopiatul Ortodox Român Cluj, din cadrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, pentru considerente politice sau religioase, au suferit în temnițele comuniste un număr de 19 preoți⁸, între care se numără și *Părintele Protopop Florea Mureșanu*. El a trecut prin temnițele comuniste din Baia Mare, Satu Mare, Cluj, Gherla și Aiud, unde a trecut la cele veșnice la data de 4 ianuarie 1963, la vârsta de numai 55 de ani, experimentând astfel suferința, frica, teroarea și însingurarea, dar păstrându-și demnitatea până la moarte.

«Cărturar de seamă, patriot desăvârșit, intelectual de prima mână, scriitor original și preot adevărat, prieten cu Bлага, iubitor de viață duhovnicească și pregătit să îmbrace haina călugărească, Părintele Protopop Florea Mureșanu este unul din miile de martiri pe care i-a dat Biserica Ortodoxă Română», spunea despre dânsul vrednicul de pomenire Arhiepiscopul Justinian Chira al Maramureșului și Sătmăruului⁹.

Apostolatul Părintelui Florea Mureșanu s-a desfășurat pe două coordonate esențiale: „cea a dragostei față de Dumnezeu și față de valorile creștine, și cea a dragostei față de neamul său. De aici a luat naștere atitudinea sa anti-comunistă, care nu avea atât un substrat politic, cât unul teologic și spiritual. El se împotriva unei ideologii militant atee, care urmărea să dezrădăcineze credința în Dumnezeu din sufletul omului și să distrugă bazele societății tradițional-creștine românești”¹⁰.

⁸ Aceștia sunt următorii: *Albulescu Pandolean*, parohia Bărai; *Brânzaș Liviu*, parohia Suceagu; *Bunea Ioan*, parohia „Schimbarea la Față” – Cluj; *Cioci Ioan*, parohia Râscruci; *Curea Simion*, parohia „Sf. Nicolae” – Cluj; *Făgăteanu Alexandru-Adrian*, parohia Filea de Jos; *Lador Octavian*, parohia Căian; *Mihalca Ioan*, parohia Vultureni; *Mureșanu Florea*, parohia „Sfânta Treime” – Cluj; *Mureșan Gheorghe*, parohia „Sf. Dumitru” – Cluj; *Noveanu Gheorghe*, parohia „Sfânta Treime” – Cluj; *Oprea Liviu*, parohia Șoimeni; *Panga Iacob*, parohia Căian; *Papacioc Arsenie*, parohia Filea de Jos; *Popa Romulus*, parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, Calvaria – Cluj; *Relea Gavril*, parohia „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, Dâmbu Rotund – Cluj; *Rușdea Ioan*, parohia „Sf. Ioan Botezătorul”, cartierul Borhanci – Cluj; *Șendrea Pavel*, parohia „Schimbarea la Față” – Cluj; *Todea Diodor*, parohia Băciu, cf. IOAN JELER, *Protopopiatul Ortodox Român Cluj și slujitorii lui: 1818-2023*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2023, pp. 21-22. Mai multe detalii despre trecerea lor prin închisorile comuniste a se vedea în două lucrări de specialitate: GRIGORIE BENEĂ (COORD.), ANDREEA INEOAN, EMANUIL INEOAN, ANDREEA OPRIȘ, ADRIAN NICOLAE PETCU, DORIN SAS, DRAGOȘ URȘU, *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele comuniste*, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, studii introductive de Grigorie Benea, Andreea Ineoan și Dragoș Ursu, Cluj-Napoca, Editura Renașterea/Memorialul Gherla, 2017, 400 p.; *Martiri pentru Hristos, din România, în perioada regimului comunist*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007, 803 p.; MIHAIL-SIMION SĂSĂUJAN, *Mărturisitori ai Ortodoxiei în timpul regimului comunist. Studii și evocări*, București, Editura Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, 2018, 592 p.

⁹ <https://www.crestinortodox.ro/religie/parintele-florea-muresanu-99360.html> (16 octombrie 2023).

¹⁰ GRIGORIE BENEĂ (COORD.), *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele...*, p. 253.

Perioada comunistă aduce în viața părintelui încercări foarte grele, datorate tocmai stăruințelor sale dârze de a-L propovădui pe Dumnezeu credincioșilor încredințați lui spre păstorire. În dosarele Securității, activitatea misionar-pastorală și administrativă a părintelui Florea Mureșanu, cuprinde câteva linii mari pe care comuniștii i le reproșau și anume:

1. Atitudinea anti-comunistă, prin rostirea de predici dușmănoase;
2. Legăturile cu organizația Oastea Domnului;
3. Bănuiala că ar fi avut legături cu legionarii (acuză care nu s-a certificat niciodată);
4. Legăturile cu obștea de la Mănăstirea Vladimirești;
5. Pelerinajele întreprinse pe la diferite mănăstiri, urmărind, prin aceasta, să contracareze colectivizarea agriculturii prin substragerea credincioșilor de la muncile agricole, aducând daune și greutăți muncii de colectivizare a agriculturii;

6. Edificarea schitului de la Breaza, fără aprobarea autorităților bisericești și civile¹¹.

Practic, din anul 1952 începe calvarul familiei Mureșanu, părintele fiind arestat și trimis pentru un an de zile la Canal de unde va fi eliberat, probabil în baza unui decret de amnistiere. În timpul acestei mari încercări, face făgăduința că, dacă va ieși teafăr din lagăr, o să ridice o mănăstire, întru slava lui Dumnezeu, lucru pe care l-a și împlinit, edificând, între anii 1954-1957, un schit de lemn, cu două chilii, în comuna Suciu de Sus, județul Maramureș.

Alertate de pelerinajele care se desfășurau la noul lăcaș de rugăciune și datorită influenței mari ce o avea asupra credincioșilor, autoritățile statului au procedat din nou la arestarea părintelui Mureșanu. La 2 iunie 1958 a avut loc ultimul hram al schitului de la Breaza la care a participat părintele Florea, pentru că, în noaptea de 26 iunie 1958, la ora 22⁰⁰, Securitatea l-a arestat după o percheziție amplă, răvășindu-i toată biblioteca în care s-a găsit și un exemplar original din Cazania lui Varlaam.

„În zorii zilei, părintele Florea Mureșanu a fost obligat să ia în spate un sac plin cu cărți și a fost dus pe jos, peste dealul Breaza, până la mașina verde a Securității, care aștepta în Dealul Boierenilor (...). Nu au avut curajul să-l aducă prin sat, temându-se de revolta credincioșilor”, își amintește ucenicul său, părintele Gavril Buruzo¹².

După anchete dure, părintele Florea Mureșanu este condamnat, prin *Sentința nr. 362*, pronunțată pe 17 aprilie 1959, la 25 de ani de muncă silnică,

¹¹ GRIGORIE BENEĂ (COORD.), *Preoți din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în temnițele...*, pp. 241-252.

¹² FLOREA MUREȘANU, *Biserica din Deal sau vechea biserică ortodoxă română din Cluj și slujitorii ei*, ediție critică de Pr. Cristian Baciu, Pr. Florin-Cătălin Ghiț, Varga Attila și Angela Rus, Cluj-Napoca, Editura Symphologic Publishing, 2021, p. 72.

pentru „crima de uneltire contra ordinii sociale prin agitație”¹³. Procesul a avut loc la Satu Mare. A rezistat regimului crud de detenție de la închisoarea Aiud până la 4 ianuarie 1963, când și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la vârsta de numai 55 de ani.

*

A fost un om înduhovnicit și modest, care a predicat Evanghelia lui Hristos pe înțelesul tuturor, deși capacitățile intelectuale teologice ale părintelui Mureșanu erau cu totul deosebite. Dânsul nu numai că vorbea teologia, dar mai ales o trăia, și din acest punct de vedere era și este un model între clericii Bisericii Ortodoxe Române, apreciat la timpul său de ierarhii de la Cluj: Nicolae Ivan, Nicolae Colan și Teofil Herineanu.

Cuvintele de învățătură și sfaturile pe care le dădea arăta o teologie profundă, asumată, pe care o trăia prin cuvânt și prin faptă, fiind un om foarte curajos și care lupta cu orice preț pentru Biserică și pentru neamul românesc. Iată un scurt fragment dintr-o cuvântare:

„Când ți se pare că nu mai ai niciun rost, iubește-L pe Dumnezeu, iubește-ți neamul și fă numai ce-ți poruncește această iubire. Pentru rest nu te tulbura. Istoria stătătoare numai pe această temelie se zidește”¹⁴.

Activitatea pedagogică, culturală și duhovnicească a Părintelui Protopop Florea Mureșanu a fost dovada cea mai concretă a rezistenței românești duhovnicești din detenția comunistă. Persoana acestui strălucit teolog, profesor, preot, protopop și monah reprezintă un simbol al înțelepciunii, al blândeții, al smereniei și cucerniciei, dar și un simbol al jertfelniciei pentru Biserică și neam.

Viața sa, de numai 55 de ani, se poate rezuma prin următoarele versuri:

Părintele Florea Mureșanu - Tâlcuiri creștinești (1932)

Acel ce viața-și teme - Cartea Sfântă chiar ne spune,

O va pierde împreună cu tot ce-a iubit din lume.

Cine însă viața-ntreagă pentru Hristos și-o jertfește

Omorându-și moartea vieții - nemurire dobândește.

Dacă acesta-i adevărul, mă întreb adeseori:

Cea mai înaltă știință

E să știi ca să trăiești - sau e să știi să mori ?

Dacă soarta te aruncă printre oamenii mișei,

Mai bine să te ucidă, decât să trăiești ca ei.

¹³ IOAN JELER, *Protopopiatul Ortodox Român Cluj...*, p. 64.

¹⁴ George Enache, Documentar: „Părintele Florea Mureșanu și calea simplității”, în ziarul *Lumina*, 8 ianuarie 2010, <https://ziarulumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/parintele-florea-muresanu-si-calea-simplitatii-35383.html> (17 octombrie 2023).